

A DIVAT UJSÁG MELLÉKLETE

Budapest, 1909 december hó.

SZERKESZTI: TREITZ PÉTERNÉ

XVI. évfolyam. 4. szám.

Selyemfestés.

Irta Lázár József.

Az utóbbi időben sokszor halljuk a panaszt, hogy hölgyeink — akiknek toalettjük megválasztásánál főelvük: „olyan legyen, amilyen másnak nincsen” — otthonuk színessé, formássá, hangulatossá tételénél, nem tudnak a sablonon felülemelkedni. Látunk képeket, melyek a „vadász temetését” vagy „bucszó kedvest”, gyermeke első lépését aggódó figyelemmel kíséző anyát ábrázolják lehetetlen színekkel. Grasszál-nak a „Journal”, „Musik”, a divánpárna, melynek eredeti rendeltetése az volt, hogy fejkendő legyen, a himzettterítő, melynek virágáról nem tudom, hogy vadrózsa vagy pipacs akar-e lenni? Falvédők a divatkereskedő jóvoltából, ki az anyagot adta hozzá a küldött minták alakjában.

Kedves olvasóm, gondolom, hogy mire ideértél, már készen vagy az ellenvetéssel. Ohó! Nálam gobelin-falvédő van, egy évig vesződtem vele. Nálam meg kongréfüggöny! Hogy lenne az én ablakvédőm művésztelen, mikor csak az alapszövet harminc koronámba került, pedig azt mondta a kereskedő: eredeti gyári ár!

Igen, a gyár! A kereskedő! Szélhámoskodás a fennen hangoztatott „művészi” jelige alatt, visszaélés annak szent céljával. A fent elsorolt dolgok gyári tömegeikkel — vagy ha mi is csináljuk — a mintája az. Hát még a „szmirna”, „perzsa”, eredetiséget hazudó utánzatok. De nem folytatom tovább, hisz ezeket már mások is elmondották előttem. Mit csináljunk hát, hogyha nem akarjuk, hogy ami szalonunkat izlés-telénül berendezettnek mondják? Arany tanácsokat ad erre Lyka Károly, mikor a művészetről írott „kis

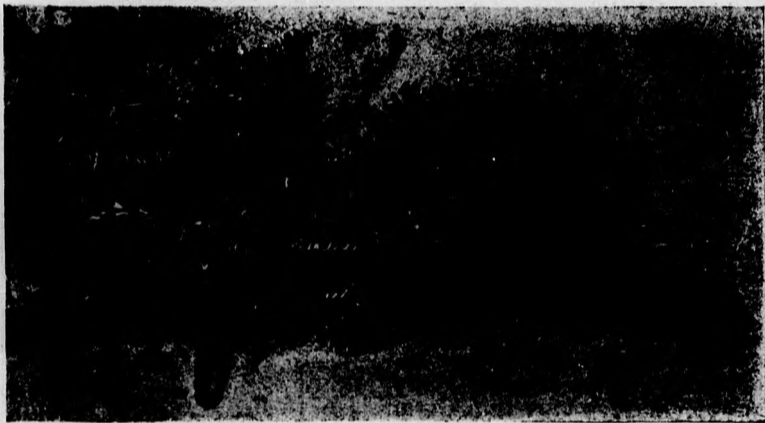
könyvében” a következőket mondja: „a berendezés legyen őszinte. Tudniillik a fenyőszekrény ne kendőzze magát mahagoninak, a gipszornamentum ne hazudja magát aranyra, a viaszkos vászon ne mutasson bőrformát, a papírmásé ne viselkedjék úgy, mintha drága bronz volna, a terítő ne beszéljen perzsául, holott semmiféle nyelven sem tud”. Van már modern, de azért magyar műiparosunk elég és a halasi, kalotaszegi, csetneki himzés és csipke mire valók? Pedig ezeket meg is lehet tanulni és általuk ruhánkat és lakásunkat művésziessé tenni. A selyemfestés is egy eszköz, melynek segítségével szép dolgokat csinálhatunk. Ki ne hallott volna Lotz, Vatteau, Bouche

gyönyörű festett legyezőiről? A japánok gyönyörű terítőiről, azokkal a halvány iriszekkel?

Ha valaki nem akar sablonos kézimunkával vesződni, művelje a selyemfestést, mely igazán nemes szórakozás, fejleszti műizlésünket s segítségével meglepően szép dolgokkal díszítheti szalonját. Festhetők: vánkások, függönyök (esetleg más kézimunkával kiegészítve), ruhadiszek, legyezők,

napernyők, fényképkeretek, mappák, kézi-táskák, dobozok stb. Igen ám, talán tudnék valamit, ha rajzaimat nem fivérem vagy barátai csinálták volna! Ezt a kifogást már sokszor hallottam. Hát itt egy kis előtanulmányra van szükség. Próbáljunk egy szál virágot lefesteni először mintáról, azután természet után egyszerű vízfestéssel. Ha van egy kis hajlama az illetőnek, jelentkezni fog. Cikkekémet azok számára óhajtottam megírni, akik a rajzkészségnek birtokában vannak s csak a festés technikájára kíváncsiak.

A festés történhet akvarell, guache vagy művészi olajfestéssel, közönséges vagy erre a célra gyártott, preparált selyemre. Alább sorra veszem mindegyiket.

Fali-dísz selyemre vagy bőrre festve. (Nagyítva 5 korona.)

Selyemfestés ellenzőre. (Rajza 5 korona.)

Ha művészi olajfestéssel akarunk festeni, beszerzendő kellékek a következők: a selyem, festékek, ecsetek, festőszőr. Nehogy valaki feleslegesen költse pénzét, még tovább részletezem. Selyem többféle van. Rendesen hetven cm. széles és méterje négy-nyolc koronáig változik. Egy-két méterből sok minden kikerül. Legfinomabb a „Faille“, „Faille d'Ecosse“, „Crépe de Chine“. Olcsóbb a „Gaze“. Festékekből elég ha fehér, kadmium egy, kettő, három, buzérlakk kettes számú, karmin, sepia, égetett sienna, indigó, nedvzöld, kobaltkék, cinóber, sötét cinóberzöld, olajzöld szerezhetnek be. Ecset: kettes, ötös, nyolcas és tízes számú lapos vidra vagy marhaszőr-ecsetek. Jó még, ha van paletta, palettakés, olajszilke. Festés előtt egy nappal az olajfestékeket szükséghez képest (fehérből sok kell) itatós-papírra nyomjuk, mely kiveszi belőle az olajat. Szükséges ez azért, mert a selyem ettől a festés körül olajkeretet kapna. Festéskor egy más festőszőrrel, a Miksztion-gipsszel lesznek elkeverve. Most már az volna kérdés, mit fessünk? Legáltalánosabb a virágok festése. Valóban a természet kiaknázhatatlanul nyújtja a kincseket, melyeknek szépségét selyemre átvihetjük. A szerény ibolyabokrétától kezdve a bokrétába szedett vérvörös rózsáig, a stilizált virágtól a csendéletképekig. Ha rajzunk eredeti nagyságban kész, átviszük a selyemre. A selymet, mely áttetsző, rátesszük a rajzra és a körvonalakat utánahuzzuk puha ceruzával. A selymet festés előtt ráhárára feszíteni nem kell. Ha a rajz átvitelt, kezdhetjük minden alapozás nélkül a festést, megfelelő fehéret keverve a színek közé, amennyit az árnyalat megkíván. Igen vigyázzunk arra, hogy sok miksztiont az ecsetbe ne vegyünk, mert valamint az olajfestésnél, ha sok festőszert keverünk a festékbe, az a vászonról lepattogzik idővel; a miksztionnál is ugyanígy történhetik, meg át is szívárogs a festés körül keretet kap tőle. Mindig a világosabból haladunk a sötétebb felé; szükség esetén úgy a világos, mint a sötét részek fokozhatók újabb festékréteg felrakásával, de itt tartsunk határt, nehogy a mű mintegy plasztikailag mutassa azt, amit mi festeni akarunk. Általában mindig vegyük figyelembe az anyag természetét, a könnyed, puha, hálványfényű selyemhez a gyengén festett, világos tónusok illenek. A színeket mindig a palettán keverjük s ügyelünk arra, hogy használat után a tubusok zárva legyenek. Igyekezünk a gyorsabb ecsetkezeléshez szokni, mint a lassu pepecseléshez, mikor munkánkon meglátszik, mily kínál készülhetett az. A vékonyabb ecsetek a finom

vonalak húzására, szélesebbek alapozásra valók. Ha az ecsetbe más színt akarunk venni, előbb gondosan kimossuk terpetinben s ronggyal megtöröljük. Legjobb, ha minden színek külön ecsetje van. A többi a kezűgyesség és a színérzék dolga.

Akvarellfestésnél nem miksztiont, hanem citromlét vagy marhaepét használunk festőszőrül. Tojásfehérjét ne használjunk festőszőrül, mert később lepattogzik.

A guache festék kiválóan alkalmas selyemfestésre. Tulajdonsága, hogy igen gyorsan szárad, tehát gyors festést s így nagyobb gyakorlatot igényel. Leginkább legyezőfestésre szoktuk használni. Ha a selyemlap kész, elefántcsont-, fa-, teknőc- vagy gyöngyház-állványra huzatjuk és csipkedéssel vagy anélkül montiroztatjuk. Még egypár szót akarok szólni a napernyő-festésről. A gyárak horribilis árat kérnek egy-egy kézzel (s még hozzá felületesen) festett napernyőért, holott kevés fáradsággal mi is könnyen megcsinálhatjuk. Alapnak igen célszerű a tafota. A rajzot kemény papírra rajzoljuk, melyből egy ernyőcikknek megfelelőt vágunk ki. Tervezésnél vigyázzunk arra, hogy a széleken keskeny margót hagyva, tíz-tizenöt cm-nél szélesebb szalagot le ne foglaljon az ernyő selyemből. Ízléstelen dolgot produkál, aki szinte tele-szórja virággal azokat a helyeket is, ahol csak a selyemnek szabadna látszani. Egy-egy szerény ibolyabokréta, egy-két pipacs, pár szál buzavirággal minden cikken igen szépen hat. Festés alatt egészen száradásig az ernyő feszítve marad; a rajzátvitel szintén a kifeszített ernyő alá tett, kivágott papírról történik. Ernőfestéshez és — egyáltalán erősebb használatba vett és gyakori tisztításra szoruló tárgyaknál — függönyök, sztórok, ruhák, zubbonyok festéséhez a „Helios“ mosószíneket használjuk. A kész tárgyat (selyem, batizst, muszlin, esipke stb.) a festékhez mellékelt pácba mártjuk. Tisztításnál langyos vízben epe-szappant használunk. Tisztaságra vigyázzunk, főleg a kik hozzászoktak ahhoz, hogy festésnél kezükkel támaszkodjanak valamire. Jobb ennek ellenkezőjét megszokni.

Vászonra vagy selyemre festett ellenző. (Rajza 10 korona.)

minden
6tni,
t úgy
al. 7—
sor:
jobb
sző-
egy-
előtt
előle
runk.
még
y rá-
ezdő-
orban
tin a
kező
min-
leg-
zetet
ővet-
álta
sor:
emo-
dszo-
agyis
e) l.
hor-
rül:
sors
egy
gnak

Porcellánfestés.

Többszínű festés.

(Végo.)

Többszínű festés alatt értjük a festés ama módját, mellyel a tárgyakon vagy élőalakokon levő színeket igyekszünk visszaadni. Tehát mindent úgy, ahogy a természetben látjuk.

A kezdők és akik még nem tanultak természet után festeni, legjobban teszik, ha jó minta után indulnak. Legcélszerűbb virágfestéssel kezdeni. A színeknek egymással való elkeverése, az árnyalatok eltalálása, felette fontos.

Alább többféle színt fogunk leírni, melyeket keveréssel érhetünk el. Ehhez azonban ne ragaszkodjunk mereven, mert a világítás és egyéb hatás alatt, néhol ugyanaz a színű virág, vagy táj, egész másnak fog látszani.

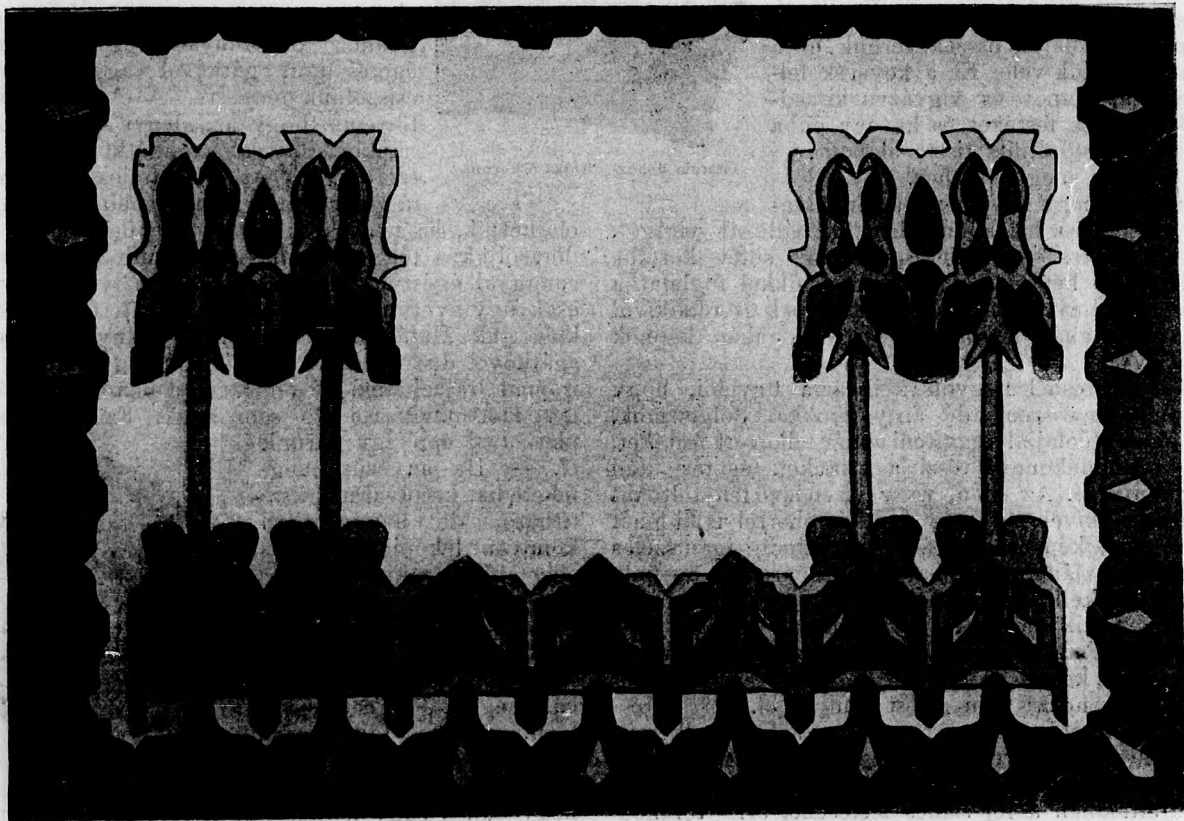
Ha az első nehézségen túl vagyunk, akkor fő, hogy a természetet megfigyeljük, amikor is az előírt színekre vajmi kevés szükségünk lesz, mert az elibénk fogja tární a legtarkább változatokat, melyeket csak utánoznunk kell. Amint említettem, legkönnyebb a virágfestés, esetleg a gyümölcs vagy ornament. Vannak a magyar mintalapok között gyönyörű porcellánfestésre alkalmas minták.

A felvázolásról már szoltunk előbb itt is, csak egy szín szürkével és gyenge vonalakkal húzzuk ki a konturokat és a részletezést, amennyire csak lehet, kerüljük, mert az mindjárt színnel és ecsettel történjék. Legelőször ajánlatos egyszerű virágon kezdeni, mint vadrózsa, almavirág, jázmin, nárcisz stb. Ez utóbbi fehér voltánál fogva nehezebb az előb-

bieknél, de egy kis próbálgatással sikerülhet előszörre is.

A virág szirmait könnyebb festeni, mint a zöld leveleket, miért is azokat kell először gyakorolni és csak azután a zöld részeket. A virágszirmokat, valamint a leveleket is, mindig a hegyénél kezdjük és úgy húzzuk az ecsetet befelé. A porodákat vagy kihúzzuk, vagy üvegtűvel szedjük ki a sötétebb alapból.

A levelek színben ezertéleképp változnak, de főképp ezek a főszínek, melyekkel dolgozunk: meiszeni zöld, kékes-zöld, sárgás-zöld. Az első aláfestéshez gyengén vegyük a színeket, míg a másodsorinál esetleg már a mintán látható teljes mélységben festhetjük az árnyékokat, néhol egy kevés sárgásbarnával keverve, hogy melegebb hatásu legyen. Barna, sárga, vörhenyes őszi leveleket a megfelelő színnel festjük. Használunk szépiát, sárgás-vöröset, okkert, biborszínt, sötétbarnát, néhol lilát is. Oly levelek és virágok színét, melyek nincsenek előtérben, gyöngyszürkével keverjük, néhol egy-két halvány színt adva hozzá. A fehér mindig a porcellán színe, de a színfoltok igen sokfélék. Kékes, szürkés, barnás, lilás, rózsaszín vagy sárga látszik a fehér színen a szerint, hogy mi tükröződik bele, vagy mi veszi körül. A sárga színt albertsárgával, citromsárgával alapozzuk és vörös-barnával esetleg gyöngyszürkével kevés feketével vegyest árnyékoljuk. Kéket világos-kékekkel alapozzuk és biborral vagy feketés-szürkével árnyékoljuk. Ha sárgát kék mellett festünk, vigyázni kell, hogy össze ne keveredjenek, mert zöld lesz belőle. A vörös virágban is sok árnyalat van. Sárgás virág-

Tervezte Ritoók Margit.

Falidisz modern rajzzal posztó- és selyemapplikációval.

vörössel és korálvörössel alapozzuk, árnyékhoz vörösbarnát, cseresnyebarnát, bibort vagy pompadurt veszünk. De van a megvilágított foltokban sárga és néha lilás-kék és tiszta hideg kék is. Rózsaszínt halvány

Intarzia-tálca. (Rajza 3 korona.)

karminból nyerünk, rubinnal és rubinbiborral, néhol kevés kék vegyülettel árnyékoljuk. Lilát a karmin és kék adja, keverés szerint ezer változatban, amint sárgát vagy

barnát adunk bele, vagy több kéket vagy rózsaszínt, a szerint változik és lesz ibolyalila, levendula szín stb.

Csinosan hatnak olyan tárgyak is, melyek egy bizonyos alapszínre vannak festve és azon látszik a tulajdonképpeni minta. De ezt a színt nagyon meg kell választani, hogy ne legyen ríktó és azonkívül a minta színével és jellegével összhangzásban legyen. Halványzöld alapon szép a rózsaszín virág, szürkén a vörös, világosbarnán a kék. De már rózsaszín alapon pipacsokat nem festhetünk és így tovább. A kezelésnél nehézségekkel jár ugyan az alap kifogástalan bevonása, de némi gyakorlat után el lehet érni a legjobb eredményt. Több apró egyengető ecsetet szerezzünk, hogy a minta körül minden formát szépen és pontosan elegyengethessünk, a mintát mindenütt kihagyva.

Behuzhatjuk az egész alapot is egyszínnel és karcoló késsel kiszedjük a mintát, de ez még nehezebb és biztos kezet igényel. Még egy módja van az e fajta festésnek. Es pedig az, hogy bevonjuk az egészet ismét az alapszínnel, mielőtt a minta körvonalait élesen megrajzoltuk volna. Ha ez tökéletesen megszáradt, akkor kremzifehéret szekfüolajjal összekeverünk és a mintát betöltjük vele. Ez a keverék felolvastja az alapot és vigyázva kiszedhetjük az egész festéket és ha egy puha ruhával végigtöröljük, tiszta alapot nyerünk a minta megfestéséhez.

Szépek a nagy fehér festett porcellánlapok, melyekre ha könnyedén összeállított virágot, vagy gyümölcs, csendéletet festünk, sötét keretbe foglalva szép képet nyerünk. Lehet nikkal foglalatba is tenni és tálcának használni. Tájképek is rendkívül jól hatnak, akár használati tárgyon, akár képek alkalmazva.

Tájképfestésnél nagyon kell arra ügyelni, hogy igen puha és összeolvadó árnyalatokkal dolgozzunk, azért jó szekfüolajjal vegyíteni a már felkevert festéket, mert ez simulékonyra teszi a színeket, égetés után pedig fényessé. Az égen, vagy vizen levő fényfoltokat ecsetnyéllel kivehetjük, de felrakó fehérrel is ki lehet emelni. A tájkép és virágfestésnél mindig igen széles ecsetkezelés ajánlatos, de ha alakokat, arcokat festünk, finomabb is kell. Alakfestéshez azonban csak olyanok kezdjenek, akik már némi gyakorlattal bírnak, mert szörnyű a dilettánsok erőlködése. Bandszal angyalok kifecamodott kézzel és lábbal, dagadt, vagy elapadt izomzattal a hozzá nem értést árulják el.

Kisebb képek, esetleg arcok egyszínből is elkészíthetők, amivel, tekintve a kezelés egyszerűségét, kevésbbé gyakorlottak is tűrhető eredményt érhetnek el. — Az arc és általában a fej színes festésénél arra törekedjünk, hogy a hatást az első aláfestésnél kihozzuk, főképp az árnyékokat azon nedvesen simítsuk egybe, mert így kerekded formát és lágy tónust kapunk.

Szőke hajhoz okkert barnával, szürkés árnyalatokkal; barnát szépiával gesztenyebarnával, tekete haját kéket feketével keverve; ősz hajzatot ezüstszürke itt-ott okker viz-fénnyel festjük, a legnagyobb fénypontokat a porcellán fehér színe adja. A ruházatot egy közép tónussal bevonjuk, a világos pontok tekintetbe vételével és a részletezést az első égetés után eszközöljük.

Körvonalak erős kihuzása kerülendő, — hacsak a rajz karaktere ezt nem kívánja, — még a madarak tollazatát is úgy igyekezzünk festeni, hogy az ecsetet a tollak irányában húzzuk és az egyes mély árnyakat melyek az egészet kiemelik, foltokban rakjuk bele. Arannyal, ezüsttel szintén nagyon tetszetősen díszíthetjük a porcellánt. Így például japán mintákat fele ezüst, fele arannyal festeni nagyon szép, de ehhez a legjobb minőségű fémeket vegyük, mert a rossz arany hamar lekopik, a félezüst pedig megfeketedik. Az aranyozás kényes munka, mert ha csak az eszközök nem tiszták, már nem kapunk tiszta színeket. E szerint legcélszerűbb az aranyozásnál használt eszközöket egészen külön tartani ecseteket, törölt, palettát külön edényben lemosni. Az aranyat, ezüstöt más fémekkel is vegyíthetjük, amikor szép árnyalatokat nyerünk; például vörös bronzot ezüsttel keverve zöldes színt nyerünk. Az ilyen poralakban kapható fémeket épp úgy el kell dörzsölnünk palettán, mint más porcellánszínt, ugyanis néhány csepp terpentint hozzáadásával keverjük el. Jó ha egy ideig állni hagyjuk, mert így kellemesebb a keveréssel festeni.

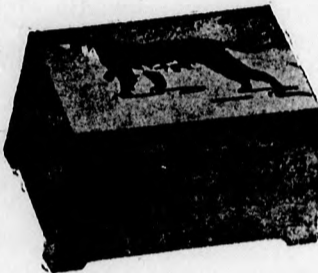
Ecsetek közül legalkalmasabb a vékony, hosszuszörű vidraecset.

Fényaranyat csak közönségesebb edényekre és díszítési célokra használt tárgyakra alkalmazzunk, az értékesebb dolgokhoz színaranyat vegyünk, melyet égetés után agátkövel vagy üvegkővel csiszolunk fényesre. A csiszolás akképp történik, hogy az edényt szorosan a kezünkben tartva, az agátkövel addig csiszoljuk, míg az arany teljes fényben nem ragyog. Ezt a legnagyobb fényt úgy is

elérhetjük, ha nedves ruhát krétába mártva jól megdörzsöljük a tárgyat és ha megszáradt puha gyapotrönggyel egészen kifényesítjük. Homályos aranyfényt csak úgy nyerünk, ha ezt a kifényesített aranyat újra kiegyégetjük. Hatásosan lehet az ilyen aranylapon hegyes agátkövel díszítéseket rajzolni. Epp úgy mintha csak irónnal rajzolnánk, de ehhez igen biztos kéz szükséges, mert javításról szó sem lehet. Ezüsttel, esetleg platinával épp így járunk el. — Ha az ezüst megfeketedik, krétával megtisztítható, de használatban könnyen lekopik, miért is elég erősen rakjuk fel.

Intarzia-munkák.

Az iparművészeti munkák egyik legnemesebb, legművészibb fajtája az intarzia, vagy fa-berakási munka. Sajnos azonban, hogy ehhez nagy készség, sok türelem és roppant ügyesség szükséges hogy az egyszerűnek látszó babra munka által kisebb-nagyobb fatárgyat művészi becsüvé változtathassunk át. Am ha mindenkinek nincs is ideje

Intarzia-doboz. (Rajza 5 korona.)

Intarzia-tálca rajza. (Rajza 3 K.)

ezt gyakorolni és ebben magát tökéletesíteni a modern eszközökkel és készülékekkel meglepő hű utánpótlásokat csinálhat. Ezeket a munkákat tarzia-munkáknak nevezik és tarzia-páccal utánozzák a különféle fanemek

Szivardoboz főkkel. Fafaragás.
(Rajza 5 korona.)

színeit. Ezen utánpótlásoknak készítése elég könnyű és hatásuk meglepő. Mintául legjobb egy régi valódi intarziát választani, ahol a munka sajátosságait és szépségeit tanulmányozhatjuk. A tarzia-munka mintája a silhuet. A valódi intarzia készítése még lesz alkalmunk bővebben tárgyalni, most — tekintettel a karácsonyi ajándékokra —

csak az utánpótlásról szólnak: a tarziáról; szükségünk van falapokra vagy különféle fatárgyakra, dobozok, rámpák, asztalka, ülőke stb. készítéséhez.

A tarzia így készül: ha a mintát átvittük a fára (megjegyzendő mindig sík ékítményszerű rajzok használhatók csak), akkor egy kicsi, e célra szerkesztett tarzia-késsel a vonalakat bevágjuk. A port egy ecsettel kitisztítjuk, üvegpapírral simítjuk az egész felületet és újból tisztítjuk az ecsettel. Ha már teljes sima a felület és a vonalak egyenlő mélyen és szépen be vannak metszve, akkor elővesszük a páccokat — melyek különféle fanemek színeiben kaphatók — és a megjelölt helyen az illető színnel vigyázva befestjük. Ezután már csak a fényezés szükséges az úgynevezett sobbolinnal és készen van az intarziánk. Tarzia-munkához való eszközökkel és bővebb utasítás-sal ellátja a Tündér Ujjak olvasóit a „Rajzműhely”.

Famunkák kaparással.

Érdekes díszítést csinálhatunk fatárgyakra kaparással. Ehhez olyan fatárgyak kellenek, melyek színes falappal vannak borítva. (Furnirozás.) A vékony falemezt, mielőtt felragasztjuk, valamely színre pácoljuk. Így rezedazöld, szürkés-kék, kávébarna, fakó-vörös, stb. színre, mind olyanokra, melyeken az esetleges festés jó és kellemes színű alapra talál. De azért olyanra is, hogy az alapfa előtűnével, vagyis ahol eltávolítjuk a felső faréteget és az alsónak a színe jut érvényre, az a két szín is egymáshoz illő legyen.

Ha például világos fából, amilyen a jávor, hárs, készül az alap, akkor a borító lemezt egész világos pácolással lehet készíteni. Halvány sárgás, zöldes, kékes tónusokban. De ha az alapszín sötétebb — amilyen a körte, tölgy, vagy diófaé, akkor a pácolást egész sötétre kell csinálni. Sötét mahagoni, ibolya, iriszkék, repkényzöld, sötét mohzöld páccok vannak helyén. Így a kivésott vagy kapart helyen az alap világosabban fog előtűnni és kellemes ellentéte lesz a többi sötétségének.

A lemezek felragasztását és pácolását (furnirozást) legjobb ha egy ügyes asztalossal végeztetjük, ha csaknem tudjuk nagyon jól megcsinálni magunk is. Mindenesetre babra munka, és pontosságot kíván. Ilyen tárgyakat különben készen is kaphatunk és akkor nincs egyéb dolgunk, mint a rajzot átvinni a díszítendő tárgyra és elkezdhetjük a munkát. Amilyen egyszerű ez a díszítési mód, olyan gondos kidolgozást és pontosságot kíván. A kéz is némi gyakorlattal bírjon, mielőtt drágább tárgyakat csinálunk. Egy kaparó tű, vagyis

finom kaparó késecske kell a munkához, mellyel minden vonalat ki kell mélyíteni, hogy az alap világosan tűnjön elő. A mélyítést nagyon egyformán és egyenlő szélesen végezzük, különben dilettáns semmiség lesz belőle. A munka akkor jó, ha az alapjának a színe mindenütt egyenlően látszik és a mintát mintegy zsinórral veszi körül.

Azt mondhatnánk, hogy ez a munka hatásban leginkább hasonlít a fa beégetéshez, de fordítva, mert az égetésnél — bármilyen anyagra egésünk is — a körvonalak barnán, elégetten vagy megpörkölten tűnnek elő az alpból, míg itt világosan vagy egész

fehéren körítik a mintát. Már megpróbálták egyszerűsíteni ezt az eljárást oly módon, hogy magát a világos fát pácolták be és azon kaparták ki a mintát, de sohasem lett olyan szép, mint a lemezzel (turnirral) borított tárgy. Nem is lehet, mert a kaparás nem egyenlő rajta, vagyis ha egyenlő vastag és mély vonalakat mélyítünk is, sohasem látszik egyenlőnek, mert a fa nem issza be mindenhol egyformán a pácfolyadékot, és így némely részen világos a vágott vonal, másutt még sötétebb és ez természetesen megfosztja a munkát tulajdonképeni jellegétől. Ha a minta kikaparásával készen vagyunk, elhatározhatjuk azt is, vajjon úgy maradjon-e, vagy ki legyen-e festve? (Természetesen olyan mintarészeket, melyeket változatosság kedvéért szélesen kapartunk le, hogy kétféle alapot nyerjünk, a sötéten egy-két világos foltot, ezeknél nem gondolunk kifestésre.)

A kifestés mindég az egyéni ízléstől függ, de még azonkívül azt mondhatjuk, hogy a minta is határoz ebben. Ha egy ornamentes tárgyat kaparunk, azt legszébb festés nélkül hagyni, míg a naturalisztikus minták szépek kifestve is — de csak ha szépen vannak kifestve.

A mellékelt mintánk egy rámadiszítás, egyszerű levelekből és szőlőfürtből összeállítva. Ez ki van festve, szürkésre pácolt alapon a világos foltok, zöld árnyalt levelek, a kék szőlő nagyon izléses. A második kis rajz egy női írómappa; fakó-vörösre pácolt felső rétegből az alsó jávorfa fehérsége élesen tűnik elő.

Ez nincs kifestve, de egy finom rajzó tollal van a vágásnak mindég a jobb oldala valódi arannyal kihuzva, úgy hogy az mintegy árnyék a vonalak mentén és egy fehér és arany konturt látunk a vörös alapon, mely színek igen előkelően hatnak.

Fémfény-festés.

A fémfényszínek alatt azokat a fémeket értjük, melyeket éterikus olajakban felolvasztva, agyag-, kő- vagy porcelán, esetleg, üvegdíszítésre használunk. A festés pedig az a finom átvonata ennek a preparátumnak, mely a fémnek nem a tulajdonképeni színét mutatja, csak fénytörést idéz elő, mely a szivárvány minden színét mutatja. Az így díszített edények, ha tökéletesek, az iparművészet remekei. Ambár nagyon sok körülmenynek kell egybevágni, hogy sikerüljön.

A fémfényfestés különben a modern kerámia egy nagy problémája, melyen mindenütt előszeretettel dolgoznak, kisebb-nagyobb eredménnyel. Nálunk Wartha Vince műegyetemi tanár tett kísérleteket meglepő sikerrel. A fémszínek gyártása rendkívül komplikált

Virágcserep-takaró. Fafaragás.
(Rajza 2 korona.)

és mindig az illető gyárosnak vagy annak a titka, aki vele foglalkozik. Egy színt, az aranyat, miután ez tudomásunkra jutott, leírjuk, hogy miképp készítik.

Aranyat királyvízben felolvasztunk, (választóvíz, vitriol) amoniákat veszünk hozzá, a miből egy barnás folyadékot nyerünk. Miután ez a preparátum megszáradva, könnyen robban és veszedelmessé válhatik, még nedves állapotában terpentinolajat keverünk közibe és akkor egész bátran dörzsölhetjük üveg dörzsölővel. Eleinte nehezen megy, míg a nedvesség felszívódik,

de aztán mindig könnyebben dörzsölődik és az ecsetről könnyen lefolyik.

Ha több vizmut és terpentín van benne, folyósabb és fénytelenebb az arany színe, ellenben ha sűrűbb, akkor az arany is világítóbb, fényesebb. Ezt a keveréket beégetve, még erősen ledörzsöljük puha flannelal, hogy teljes fényét megkapja. Hasonló módon készülnek a többi festékek is, van közöttük olyan, melyet minden gyár más-más anyagból készít, de azért ugyanazt vagy hasonló hatást érnek el vele. Néhányat felsorolunk ezen fémfényfestékekből, melyek leginkább szükségesek. Ilyenek a következők: arany-, burgos- (purple gold.), ezüst-, katarida-, vörösréz-, ólom-, gyöngyház-, sárga iris- és irizált narancsszínűluster. Van még több változat is, de ezek a főszínek, melyeket leginkább használnak. Ha poralaku festéket használunk, akkor terpentinnel vagy szegfűolajjal keverjük. De legjobb, ha már kész, hígított állapotban vesszük meg a festékeket és csak legfeljebb, ha kissé megszáradtak, hígítjuk föl aranyesszenciával. Főszabály, hogy igen egyenletesen és rendkívül vékonyan fessünk, különben sötét lesz a festés. A beégetéshez olyan nagy hőfok szükséges, mint az arany beégetéséhez. Luster-színeket leginkább tálak és edények széleire alkalmazunk, de választhatunk ornamentális dolgokat is, mely utóbbiakra a magyar minták rendkívül alkalmasak. Láttuk iparművészeti kiállításokon, hogy Zsolnay gyárából mily remek példányok kerültek ki. Ezeket a luster-színeket egymással mind igen jól keverhetjük és nemcsak keverni lehet, de egymás fölé is festhetjük és így kiszámíthatatlanul sokféle változatot kapunk.

A fémfényszín égetés előtt majdnem mind barnás folyadék, miért is ügyeljünk arra, hogy el ne cseréljük. Porcellánra minden színt használhatunk, míg az üvegre leginkább a gyöngyházzsínnek használandók. Hogy minél nagyobb legyen a fényük, különböző hígított fluszt kell alkalmaznunk, így vizmutot, ólomfluszt és antimont (úgynevezett antimon-vaj). Amennyiben az egész fémfényfestés kissé komplikált dolog, ajánlatos olyan egyén vezetése mellett készíteni az első munkákat, akinek már elég gyakorlata van az e fajta festésben és aki minket azonnal figyelmeztet a fontosabb dolgokra, melyeket ha nem tartunk szem előtt, az egész fáradságos munkánk és a drága festékanyag kárba veszne. Ellenkező esetben pedig munkánk sikerültével valószínűségi kis remekművekben gyönyörködhetünk.

Tervezte Ritoók Margit.

Ajtófüggöny posztóbból, színes himzéssel.

gem a
inden
ötöd.
st úgy
al. 7—
sor:
jobb
lesze-
egy-
előtt
előző
trunk.
még
y ra-
ezelő-
orban
tan a
közö
min-
leg-
zoket
övet-
áltva
sor:
emo-
dsze-
agyis
e) 1.
hor-
örül:
asort
egy
gnak

A füstfestésről.

Ez a szép technika olesó és könnyen megtanulhatjuk, arra pedig nagyon alkalmas, hogy ajándéktárgyakat készítsünk vele. Füstfestés alatt értjük, ha bizonyos felületet füsttel befeketítünk és helyenkint erősebben, vagy gyengébben ledörzsöljük a füstöt, vagyis egészen, vagy részben leszedjük a sötét színt és ezáltal képet varázsolunk a lapra. A füstfestés fő feltétele a rajzban való kellő jártasság és nagyon biztos kéz. Ezeket a képeket csak teljesen lapos felületre készíthetjük és így legalkalmasabb anyag alpnak a porcellán, fayance, lecsiszolt fémlapok és üveg. Tehát alkalmas tálak, tányérok díszítésére, egyes négyzetes lapok és rámpák festésére, üveglapokra és üvegtárgyakra. Ilyen tárgyakat mindenütt kapunk és ha esetleg nem akarnánk ujakat venni, a meglevő agyag- vagy kőedényeink közül is választhatunk az első próbára néhányat.

Használatban volt edények — amennyiben nem zsíros ételnek használtuk — szintén alkalmasak e célra és ha éppen nem akarnánk fehér alapú edényt, lehetne vörhenyes krém, barnás kő, vagy porcellánt felhasználni, amelyeken a füst barnás fekete színe csak még jobban hat, nem lesz oly kemény, éles a kép, hanem lágy, egymásba olvadó tónusok jönnek létre. Fényesre csiszolt fémlapokra képeket festhetünk és berámázva falra tehetjük. Esetleg fémrámát készíthetünk. Ha pedig üvegre akarjuk a füstfestést alkalmazni, úgy legjobb a fehér üveg. Fényképekre kapunk olyan üveglapokat, melyeknek szélei fekete kerettel és egy aranycsikkal vannak ellátva, ezekre legalkalmasabb a füstfestést készíteni, mert ez a kész szél mindjárt keret gyanánt szolgál. Lapos üvegtálapokra, edényekre stb-re is készíthetünk ilyen füstképeket.

A tárgyak befüstölése olajlámpa felett történik. Ehhez is bizonyos ügyesség kell, mert a füst különben rendkívüli foltos, felhős lesz és így nyugtalan alapot ad. De ha éppen ez lenne a cél, hogy minél felhősebbnek és foltosabbnak tűnjék fel az alap, például felhős égő tájképeknél, úgy mindenesetre nem kell olyan nagyon vigyázni. Az alap ne legyen túlságosan fekete, mert éppen az a barnás árnyalat szép az egészben, melyet a vékony füstreléggel érünk el. A kép természete szerint részletesen is feketíthetjük az alapot. Például egy tájképen, ahol sötét erdő, vagy egyéb sötét részletek vannak, először ezeket a legsötétebb részeket füstöljük és csak egy gyenge füstreléget engedünk az egészre s helyenkint teljesen fedetlenül hagyjuk az alapot.

Miután az alapozás így el van készítve, fogunk csak hozzá a tulajdonképpeni kép rajzolásához. Főképp azért kell biztos kézzel rajzolni, mert semmiféle átpauzálás, vagy előrajzolásról szó sem lehet; főképp igen tisztán kell a körvonalakat rajzolni, mert semmi javítás sem lehetséges. A rajzolás különféle vastagságu fűcskákkal, ecsetnyelekkkel, rövidhajú ecsetekkel, rádirozótűkkel történik, sok helyen pedig szarvasbőr darabbal lehet csak boldogulni. Nagyobb, vagy kisebb szarvasbőrdarabot egy kis csipeszbe szorítunk és így törő gyanánt használjuk olyan helyeken, ahol az ecset nem dörzsöli le kellőképpen a füstöt. Egyedül az üvegnél lehet néha kivételt tenni, hogy a rajzot át lehet pauzálni és először egy igen gyenge réteggel bekormosítani és a képet nagyjában elkészíteni és újra befüstölni, ahol kívánkozik.

Amennyiben az üveg átlátszó, hát az erősen rajzolt körvonalak a világosság felé nézve láthatók és így némi hasznát vehetjük az előleges rajz vázlatának.

Ha a kép vagy egészen, vagy részben elromlana, szarvasbőrdarabokkal letörölhetjük és újra lehet kezdeni a kijavítást. Ha a kép kész, szarvasbőrrel kell körül-törölni kerek, négyszög, avagy oválalakba. Ha itt-ott talán kezünk remegne, a rádirozókéssel a szélét még mindig kiegyenlíthetjük. Az elkészült képeket akként lehet megóvni az eldörzsöléstől, hogy erősen fixirozzuk. Ennek kétféle eljárása van: vagy egyszerűen ráöntjük a képre a fixatívot, vagy pedig akvarellakkot, amihez némi vigyázat kell, mert ide-oda forgatással jut csak egyenlően mindenhoá a fixirozó folyadék és ha hirtelen öntjük, vagy forgatjuk, könnyen hiba esik a rajzon. Vagy másodsor a rendes lefújással, amikor egy erre való esővön át fújjuk le a képet. Igen finom páraszerűen kell a folyadéknak a képre jutni — semmi esetre sem cseppekben — mert ez a képet elrontja; azért távolból kell fixirozni.

A munkák leírása.

Selyemfestésre való minták. A selyemfestéshez való mintákat a selyem minősége szerint átrajzoljuk finom írónal egyenesen a selyemre, vagy esetleg másoló papiros segítségével. Az előbbi ajánlatos fehér- vagy világosszínű selyemnél, a második pedig sötét vagy sűrű, át nem tetszőnél. Mindenesetre legjobb,

Tervezte Ritoók Margit.

Elegáns színházi tarsoly laposhimzéssel.

ha szabadkézzel vázoljuk fel a mintát, mert így nem kell félni, hogy a másoló papír elpiszkítja munkánkat. A felrajzoláshoz csak a legszükségesebb körvonalakra szorítkozunk, semmiféle árnyékolásra nincs szükség, sem annak megjelölésére vagy az árnyékoltok körülkerítésére. A körvonalakon kívül minden az ecsettel készül. Irómapprára való rajzunk halvány- és sötétlila és fehér klematist mutat. A közepén levő körbe névalírást, betűket, arképet vagy címert tehetünk arany- vagy más alapra. A háttérben átvonuló csíkot tetszés szerint sötétben pontozva vagy hullámvonalakkal rajzolhatjuk tele. A leveleket három szín kekes-zöld árnyalatra fessük, néhol egy kevés barnás színt adva a levelek hegyeinél bele. A virág színét karmín- és kobaldekéből, élénkebb helyeken magentából keverjük. A fehér virág nehéz színeit legjobb egy jó minta után dolgozni, van abban kék, zöld, barna, sárga, piros, mindenféle szín, leheletszerű könnyedséggel kell kihozni palettánkon ezeket. Ez a minta alkalmas finom bőrre is, festeni vagy pácolni.

Faldísz modern raizzal, posztó és selyemaplifikációval. Alapja 80 cm. széles, 120 cm. hosszú drappszín posztó. A szegély sötétkék posztó, amelyből a csúcsos háromszögek kivágandók, hogy a drappszín alap rajta keresztül látszódjék. A minta legsötétebb árnyalata ugyanilyen posztó, a legvilágosabb árnyalat élénksárga selyem, a szár és a középső árnyalat sárgászöld selyem. A posztó és selyemaplifikáció körül van szegve sárgás-barna zsinórral. Férfiszobához kisebbítve párnának alkalmas 60 cm. hosszú és 40 cm. szélességben. Ebben az esetben a körülszegés aranyzsinórral történik. Párnának a színes rajza 6 korona, konturrajza 4 korona.

Intarzia-minták. Sima, fényezett fán, homályos fényű színes mintával tűnik ki a rajz. A dobozon és egyik tálcán állatképek vannak, a hosszukás likőrös tálcán pedig tájkép látható, mely egyszerű vonalozással és szépen árnyalt színeivel különösen alkalmas az intarzia-munkára.

Fafaragás. Modern minta fafaragásra, melyet a virágcserep-takarókon láthatunk. A kristályfaragás technikájával készül és ritkás rajzával nagyon szépen díszíti a fatakaró oldalait, úgyszintén a szivarládákat is.

Portier (ajtófüggöny) sötét cseresznyepiros fénytelen posztóból. Laposítottással vagy keresztöltéssel készíthető. A mintája vöröses sárga selyemmel, vagy vastag fonállal készül. Torontáli szövésre is alkalmas.

Elegáns színházi tarsoly. 17 cm. széles, 25 cm. magas, vastag frézelyemből. Az alsó és felső rész külön dolgozandó és végül ugyanolyan színű keskeny szalagokkal van összeállítva úgy, hogy a szalagok között az almazöld selyembélés kilátszik. A felső részen az almazöldszínű szalag behúzásának fréz gomblyukselyemmel körülhímzett lyukakat vágunk. A modernstílusú minta laposítottással készül és sötétviolet szín selyemzsinórral van körülvarrva. A minta legvilágosabb része világos heliotrop, a belső kitöltés sötétsárga és sötétzöld. Bélése világos almazöld selyem.

Szerkesztői üzenetek.

Anna. Ha figyelmesen elolvasta volna a leírást, abban bizonyosan benne van, hogy a vásznat előbb preparálni kell. Azt hiszem, le is van ott írva. Ha pedig éppen nem volt, úgy meg kellett volna egy levélben kérdeznie, előbb, semmint a nagy munkához fogott. Hiszen ha híg enyves vízbe mártott spongyával meghuzogatja, már akkor is jó rá festeni, de ez bizo-

nyosan kikerülte a figyelmét. Nem kell azért eldobni, sőt ha ritka a szála akkor készítsen el következő keverékkel: egyrészt timsót (kénsavas alluminium) (drogeriában kapja) tizrészt vízben felolvaszt és ebbe áztatja a vásznat. Legjobb ha egy fa-edényben csinálja. Ezután szappanfűrdőbe teszi és utána jól kiöblíti, megszáritja és mángorolja. A szappanfűrdőt így készítse: egyrészt világos gyantát, egyrészt mosószódát tizrészt vízben főzzük, míg a gyanta elszappanosodva feloldódik; harmadrészt konyhasót teszünk hozzá, miáltal a gyanta-szappan kiválik (felszínen úszik), ezt a kivált szappant ruhával bélelt ládikába öntjük. Ha megkeményedett ezt a mennyiséget egyrészt közönséges szappannal (házi-szappan) és harmadrészt vízzel addig főzzük, míg az egész jól feloldódik. Legcélszerűbb három fakadatot vagy dézsát egymásmellé állítani, az elsőbe a timsóldatot téve, a másodikba a szappanoldatot és harmadikba a tiszta vizet és a vásznat ezeken egymás után áthuzzuk. Vannak készre montírozott vászonnal behuzott tárgyak mint mappák, dobozok stb. ezeket is preparálhatjuk a fenti oldatokkal, de nem bele mártva, hanem ecsettel huzzuk be a szerekkel és utolján vízvezeték alatt vagy esőre tartva vígyázva leöblítjük. Így elkészített vászon semmit sem veszít szépségéből és igen jó rá festeni.

K. L.-né. Bársonyra, ha vasalt részek közé arany foltokat akar festeni, azt nem ecsettel kell eszközölni, hanem a bőr-aranyozáshoz hasonlóan rápréselni. Az eljárást már az előbbi füzetekben tárgyaltuk, de röviden leírjuk ismét: A bársonyt ki kell feszíteni valamely ráma (himző-ráma vagy erősebb képráma is szolgálhat e célra). Ekkor barna sört öntünk egy edénybe és ebbe mártott spongyával végig huzogatjuk a bársonyt; miután elhatároztuk, hogy melyik részeket akarjuk aranyozni, aranylapokat rakunk arra a helyre és gyengén oda nyomkodjuk, vígyázva, hogy csak arra a helyre kerüljön arany, ahova kell. Selyempapírt terítünk most az aranyozott részek fölé és meleg vassal átvassaljuk. Ugyanígy lehet finom aranyporral is aranyozni, de az aranylappal sokkal szebb. Hogy a bársonyra mindenesetre kissé elromlott felső felületet rendbe hozzuk, következőképpen tegyük: A bársonyt fektessük egy vasalódeszkára, — ha nagyobb darab, akkor darabonként huzzuk a vasalódeszkára — vízbe mártott vászonkendőt facsarjunk gyengén ki és terítsük a bársonyra és e felett — nem rá nyomva — huzogassuk a meleg vasat, mely a bársony szálait felszívja és ismét szép rendben lesz. Utoljára még gőzön a bársonyt vígyázva keféljük meg, a hogy a szála kívánja. Már most ha faldíszat, ruhát, párnát, vagy bármit készítenek legelőször éssük be a körvonalakat lehetőleg erősen, akkor aranyozzuk meg a kívánt részeket és utoljára fényesítsük — vagyis vasaljuk ki a vasalógéppel — a mintát.

K. Adám. Bőrre aranyozást többféleképpen lehet alkalmazni. Ha csak vonalakat húzunk, akkor ajánlatos a kagylóban kapható valódi aranyat felhígítani és egy finom tollal a bőrön meghúzni a vonalakat. Az aranyat ecsettel kell a tollra tenni, mert bemártani bajos. A melegen végzett olasz aranyozás is hasonló hatású, de ez sokkal komplikáltabb, azért arra a kis munkára a fenti eljárást ajánljuk. A középső kör alapját ha egészen arannyal akarja befedni, vonja be vízahólyag oldattal és amíg megszárad, veressen fel egy friss tojás fehérét kemény habnak és hagyja állni míg összeesik és alatta átlátszó folyadékot kap. Ezzel vonja be másodszer az aranyozandó részeket és akkor azonnal terítsen rá valódi aranylapot (akkor valódi, ha világosság felé tartva úgy látszik, mintha zöld fátol lenne). Vattával gyengén nyomjuk az aranyat a bőrre és a feleslegest fűjjük le.

Kiadótulajdonos: Rákosi Jenő Budapesti Hírlap Ujságvállalata (igazgató: Zilahy Simon, a ki egyuttal a szerkesztésért is felelős). Budapesti Hírlap nyomdája

minden
kötetben,
az új
al. 7—
1. sor:
jobb
leszo-
kagyló-
földöt
felelő
trunk.
még
gy rá-
ezelő-
orban
tan a
közö
min-
log-
zetek
vet-
áltva
2. sor:
se mo-
dszo-
agylis
e. 1.
hor-
örül:
asort
egy
gnak

